

Geografia del Litoral

Codi: 102831
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501915 Ciències Ambientals	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Francesc Romagosa Casals
Correu electrònic: Francesc.Romagosa@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No hi ha prerequisits per cursar aquesta assignatura.

Objectius

L'objectiu del curs és donar els coneixements de base per què l'alumne compregui la complexitat territorial, ambiental i social del sistema litoral i aprengui a analitzar la problemàtica de l'espai litoral de forma integrada i des d'un punt de vista geogràfic.

L'assignatura es divideix en tres parts o blocs: en una primera part s'analitza l'espai litoral -en un sentit geogràfic ampli- des del punt de vista físic (formació, dinàmica i morfologia). La segona part analitza els principals ecosistemes característics del litoral mediterrani. La tercera part tracta de les relacions entre la societat i l'espai litoral (usos, impactes, gestió i planificació). S'inclou una sortida de camp en un tram del litoral català.

Competències

- Analitzar i utilitzar la informació de manera crítica.
- Aplicar amb rapidesa els coneixements i habilitats en els diferents camps involucrats en la problemàtica ambiental, i aportar-hi propostes innovadores.
- Demostrar iniciativa i adaptar-se a problemes i situacions nous.
- Demostrar interès per la qualitat i la praxi de la qualitat.
- Demostrar un coneixement adequat i utilitzar les eines i els conceptes de les ciències socials més rellevants en medi ambient.
- Transmetre adequadament la informació, de forma verbal, escrita i gràfica, i utilitzant les noves tecnologies de comunicació i informació.
- Treballar amb autonomia.
- Treballar en equip desenvolupant els valors personals quant al tracte social i al treball en grup.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar i utilitzar la informació de manera crítica.
2. Conèixer i aplicar les metodologies més rellevants en la planificació del territori.

3. Conèixer les principals dinàmiques territorials i del paisatge a Catalunya i Espanya.
4. Demostrar iniciativa i adaptar-se a problemes i situacions nous.
5. Demostrar interès per la qualitat i la praxi de la qualitat.
6. Emprendre les relacions espacials a diferents escales territorials a través de les relacions entre natura i societat, en l'àmbit de la planificació territorial.
7. Identificar els processos geogràfics en l'entorn mediambiental i valorar-los adequadament i originalment.
8. Reconèixer i explicar les relacions espacials, a diferents escales territorials, de la diversitat física, econòmica, social i cultural dels territoris.
9. Transmetre adequadament la informació, de forma verbal, escrita i gràfica, i utilitzant les noves tecnologies de comunicació i informació.
10. Treballar amb autonomia.
11. Treballar en equip desenvolupant els valors personals quant al tracte social i al treball en grup.

Continguts

1r bloc: Introducció al litoral

1. El sistema litoral
2. La formació i l'evolució del litoral
3. La dinàmica litoral
4. La morfologia del litoral

2n bloc: Ecosistemes i formacions litorals

1. Els ecosistemes submergits
2. Els penya-segats
3. Les platges i els sistemes dunars
4. Els deltes i els estuaris
5. Les zones humides

3r bloc: Litoral i societat

1. Activitats humanes i impactes al litoral
2. El turisme litoral
3. La pesca
4. La legislació i l'administració al litoral
5. Litoral i sostenibilitat: la qualitat ambiental al litoral
6. La gestió integrada del litoral

Metodologia

Els continguts de l'assignatura es desenvoluparan mitjançant les següents activitats:

- Seguiment dels temes tractats en el curs (lectura i estudi dels materials que conformen els apunts de l'assignatura).
- Lectura de llibres i articles com a matèria complementària als apunts (alguns d'ells disponibles al Campus Virtual).
- Sortida de camp de caràcter obligatori, que complementarà els coneixements teòrics dels apunts i serà la base d'un treball pràctic.
- Elaboració de pràctiques i treballs, amb la tutorització del professor.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Pràctiques d'aula	15	0,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Sortida de camp	10	0,4	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9
Teoria	25	1	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8
Tipus: Supervisades			
Tutories	5	0,2	1, 4, 5, 9, 10, 11
Tipus: Autònomes			
Estudi	50	2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Treball autònom	45	1,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura consistirà en la realització de dos exàmens parcials, que avaluaran els continguts teòrics de l'assignatura i comptaran el 50% de la nota final, i de dos **treballs** de caràcter pràctic / aplicat realitzats en grup (un d'ells a partir de la sortida de camp que es realitzarà en un tram del litoral català), que comptaran el 50% restant de la nota final.

Per a poder fer la nota mitjana i superar l'assignatura, és imprescindible que cadascuna de les parts objecte d'avaluació (incloent-hi cada examen parcial) hagi obtingut una nota superior a 4 sobre 10. En cas contrari, els exàmens parcials s'hauran de recuperar el dia de l'examen final.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exàmens parcials	50 %	0	0	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9
Treballs pràctics	50 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

Bibliografia

- ANTON, S. (2004). "Demanda turística i protecció del litoral: un horitzó possible". Papers. Regió Metropolitana de Barcelona, 41: 69-84.

- ARTIGUES, A.A. (2001). "Turismo de espacios litorales e insulares". A: BARRADO, D.A.; CALABUIG, J. (eds.) Geografía mundial del turismo. Madrid: Síntesis: 90-122.
- BARRAGÁN, J.M. (2003). Medio ambiente y desarrollo en áreas litorales: introducción a la planificación y gestión integradas. Cádiz: Universidad de Cádiz.
- BARRAGÁN, J.M. (2004). Las áreas litorales de España. Del análisis geográfico a la gestión integrada. Barcelona: Ariel.
- BARRAGÁN, J.M.; BORJA, F. (2011). "Litorales". A: Evaluación de los ecosistemas del milenio de España. Conservación de los servicios de los ecosistemas y la biodiversidad para el bienestar humano. Madrid: Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino - Fundación Biodiversidad: 673-739.
- BIROT, P. (1962). Tratado de Geografía Física general. Barcelona: Vicens-Vives.
- BRETON, F. (1996). "El litoral: bases per al planejament i la gestió integrada d'un espai dinàmic i vulnerable". Elsistema litoral. Un equilibri sostenible? Quaderns d'Ecologia Aplicada, 13: 45-100. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- BRETON, F.; TRUJILLO, A.J. (2009). "Paisajes litorales". A: BUSQUETS, J.; CORTINA, A. (coords.) Gestión del paisaje. Manual de protección, gestión y ordenación del paisaje. Barcelona: Ariel: 111-134.
- BUSQUETS, J. i altres (2003). Les formes urbanes del litoral català. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- CARTER, R.W.G. (1989). Coastal environments. An introduction to the Physical, Ecological and Cultural Systems of Coastlines. London: Academic Press.
- CONSELL ASSESSOR PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE (2005). "Litoral". Informe sobre l'evolució de l'estat del medi ambient a Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- CONSORCI EL FAR (coord.) (2006). Pla Estratègic Litoral de la Regió Metropolitana de Barcelona. Barcelona: Associació Pla estratègic litoral.
- DAY, T. (1999). Oceans. Chicago: Fitzroy Dearborn Publishers.
- DD.AA. (2004). Planificació i gestió integral del litoral. Eines, estratègies i bones pràctiques. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- DEMESTRE, M. (1986). "Les diferents comunitats naturals de la Mediterrània". Quaderns d'Ecologia Aplicada, 9: 9-41.
- DERRUAU, M. (1978). Geomorfología. Barcelona: Ariel.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2005). Manual de gestió integral del litoral. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2005). Marc legal del litoral de la província de Barcelona. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2010). El sistema litoral. Un equilibri feble amenaçat pel canvi climàtic. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- DIRECCIÓ GENERAL DE PESCA I AFERS MARÍTIMS (2001). Les fanerògames marines de la costa catalana. Barcelona: Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.
- FLOS, J. (ed.) (1985). *L'Oceanografia. Introducció a l'ecologia marina mediterrània*. Quaderns d'ecologia aplicada, 8. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- FOLCH, R. (dir.) (1984-1992). Història natural dels Països Catalans. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. Vols. 1, 2, 7 i 14.

- EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY (2006). The changing faces of Europe's coastal areas. Copenhagen.
- FUNDACIÓ TERRA (2001). "El litoral". Perspectiva ambiental, 23.
- GARCÍA, A. (dir.) (1988). Análisis del litoral español. Diseño de políticas territoriales. Madrid: Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo.
- GREENPEACE ESPAÑA (diversos anys). Destrucción a toda costa. Madrid: Greenpeace España.
- HASLETT, S.K. (2000). Coastal systems. London: Roudledge.
- MARGALEF, R. (1994). Litorals i oceans. Enciclopèdia Biosfera, vol. 10. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- MILLENNIUM ECOSYSTEM ASSESSMENT (2005). Ecosystems and human well-being: Wetlands and water synthesis. Washington: World Resources Institute.
- MINISTERIO DE MEDIO AMBIENTE (2005). Hacia una gestión sostenible del litoral español. Madrid.
- MIRALLES, E. (1999). Costes baixes sorrenques, territori i societat: cap a una gestió integrada i sostenible dels sistemes de platja. Memòria de recerca inèdita. Bellaterra: Departament de Geografia - UAB.
- MORENO, A. (1990). Régimen jurídico del litoral. Madrid: Tecnos.
- MORENO, I. (2007). Manejo integral costero. Por una costa más ecológica, productiva y sostenible. Palma de Mallorca: Universitat de les Illes Balears.
- MULERO, A. (1999). Introducción al medio ambiente en España. Barcelona: Ariel.
- MUSEU COMARCAL DEL MARESME (1992). El Maresme, en viu. Mataró.
- NONN, H. (1987). Geografía de los litorales. Madrid: Akal.
- PARPAL, N. (1996). "Un passeig pel litoral". El sistema litoral. Un equilibri sostenible? Quaderns d'Ecologia Aplicada, 13: 245-289. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- PASKOFF, R. (1994). Les littoraux. Impact des aménagements sur leur évolution. Paris: Masson.
- PINTÓ, J. (2005). "El paisatge litoral". Espais, 50: 66-77.
- RIBA, O. (1993). "Dinàmica de les costes i actuació antròpica". Treballs de la Societat Catalana de Geografia, 36: 229-247.
- ROMAGOSA, F. (2000). Zones humides, societat i medi ambient. Les zones humides de Catalunya. Bellaterra: Servei de Publicacions de la UAB.
- ROMAGOSA, F. (ed.) (2016). La governança i la gestió integrada del litoral a Catalunya. Bellaterra: Grup de Recerca Interfase, UAB.
- ROS, J. (2001). Vora el mar broix. Problemàtica ambiental del litoral mediterrani. Barcelona: Empúries.
- ROS, J.; SERRA, J. (1996). "Ecosistemes i dinàmica litoral". El sistema litoral. Un equilibri sostenible? Quaderns d'Ecologia Aplicada, 13: 5-43.
- ROSSELLÓ, V.M. i altres (1998). Manual de geografia física. València: Universitat de València.
- SALVÀ TOMÀS, P. (1992). "La Mar Catalana". A: CARRERAS, C. (dir.). Geografia General dels Països Catalans. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. Vol. 1: El clima i el relleu: 111-160.
- SANJAUME, E. (1992). "Les costes". A: CARRERAS, C. (dir.). Geografia General dels Països Catalans. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. Vol. 1: El clima i el relleu: 161-211.

- SANJAUME, E.; MATEU, J.F. (eds.) (2005). Geomorfologia litoral i Quaternari. València: Publicacions de la Universitat de València.
- SERRA, J.; ROCA, E. (2004). "El litoral: naturalesa domada?". Papers. Regió Metropolitana de Barcelona, 41: 25-38.
- STRAHLER, A.N.; STRAHLER, A.H. (1989). Geografía física. Barcelona: Omega.
- SUÁREZ DE VIVERO, J.L. (2001). Los océanos. Medio ambiente, recursos y políticas marinas. Barcelona: Ed. del Serbal.
- SUÁREZ DE VIVERO, J.L. (2007). Atlas de la Europa marítima. Barcelona: Ediciones del Serbal.
- TARBUCK, E.J.; LUTGENS, F.K. (1999). Ciencias de la Tierra. Una introducción a la geología física. Madrid: Prentice Hall.
- UNEP; EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY (2000). Estat i pressions del medi marí i costaner mediterrani. Barcelona: Departament de Medi Ambient - Generalitat de Catalunya.
- UNEP - MAP (2005). A sustainable future for the Mediterranean. The Blue Plan's Environment and Development Outlook. Londres: Earthscan.
- VALLEGA, A. (1999). Fundamentals of Integrated Coastal Management. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- WWF/ADENA (2002). El litoral mediterráneo: importancia, diagnóstico y conservación. Madrid: WWF/Adena.